

תוכן העניינים

5	מבוא
7	פרק א
7	על חשיבה וקבלת החלטות - פיעל, פועל, התפעל
7	פיעל
8	פיעל - שורשים מרובעים
13	פעלים מגזרת ל"א
13	פועל
13	פועל - שורשים מרובעים
16	התפעל
16	התפעל - שורשים מרובעים
24	פרק ב
24	החיים בעתיד - הפעיל, הופעל
24	הפעיל
30	הופעל
37	פרק ג
37	מוח וזיכרון - פעל, נפעל
37	פעל
38	אפעול - אפעל
40	בינוני פעול
43	פעלים מגזרת פ"א
45	נפעל
55	פרק ד
55	שינויים ומסעות - גזרת ל"י
56	פעל
56	בינוני פעול
57	פיעל
59	פועל
61	התפעל
64	הפעיל
67	הופעל
68	נפעל
71	תרגילי חזרה גזרת ל"י וגזרת השלמים

פרק ה

75

שאלות של מוסר - גזרת פ"י, גזרת פ"נ

75

פעל גזרת פ"י

77

הפעיל גזרת פ"י

77

הפעיל פי"צ

80

הופעל גזרת פ"י

82

תרגילי חזרה גזרת פ"י, גזרת ל"י וגזרת השלמים

83

פעל גזרת פ"נ

84

הפעיל גזרת פ"נ

87

הופעל גזרת פ"נ

פרק ו

90

שפה ותרבות - גזרת ע"ו - ע"י

90

פעל ע"ו

93

פיעל ע"ו כמו שלמים

93

פיעל ע"ו כמו כפולים

94

פועל ע"ו

95

התפעל ע"ו כמו שלמים

95

התפעל ע"ו כמו כפולים

98

הפעיל ע"ו

100

הופעל ע"ו

101

תרגילי חזרה גזרת ע"ו - ע"י

103

תרגילי חזרה על כל הגזרות

109

סיכום טבלאות הפועל

123

תשובות לתרגילי הספר

מבוא

ספר זה נכתב מתוך הבנה שהוראת הדקדוק צריכה להיעשות בדרך תקשורתית, בהקשר טבעי, ולהוות כלי מסייע לפיתוח אוריינות אצל הלומד.

בספר התלמיד פוגש את הפעלים בהקשר טבעי, בטקסטים מעוררי דיון ושיחה, המעודדים שימוש מייד בפעלים שנלמדו. מטלות התרגול משמעותיות, אותנטיות ורלוונטיות לתלמיד, לקוחות מחייו ולא מנותקות מעולמו. התרגול רב ומגוון, ודורש מהתלמיד יישום והפקה של טקסטים משלו, בעל פה ובכתב, ואינו תרגול טכני בלבד.

כל פרק בספר מתמקד בנושא עיוני המהווה הקשר מלווה ומסגרת ללימוד הפועל. הקטעים והתרגילים בספר הנם מסוגות שונות: מחקרים מדעיים, ענייני ספרות ותרבות, ביקורת על סרטים וספרים, דיאלוגים בשפה מדוברת, ראיונות, שירים, מחזות ועוד.

לפי הטקסונומיה של בלום, הלמידה מתפתחת משלבים ראשוניים של ציטוט או עריכת שינויים מינימליים לשלבים של יישום, התאמה, פירוק רעיונות והרכבתם לשלם חדש. בספר "הפועל בפעולה" התרגול נע בין משימות של זיהוי וחקיין, דרך משימות שדורשות ביצוע שינויים, למשימות של פירוק והרכבת טקסטים באופן עצמאי. כך מועבר הידע הדקדוקי לתחום היומיומי השימושי.

רוב התרגילים בספר הם טקסטים ולא משפטים מנותקים מהקשר, ופעמים רבות הם מלווים בשאלות הבנה על הטקסט והכוונה לשימוש בפעלים שנלמדו במהלך דיון בכיתה. תרגילים רבים מיועדים לעבודה בזוגות, בשלשות או בקבוצות גדולות יותר ומצריכים שיתוף פעולה בין התלמידים בכיתה ושימוש רב בפעלים בדיבור.

ספר זה נכתב על ידי המחברים של "בין השורות", והתאמת אוצר המילים בשני הספרים מאפשרת תרגול נוסף והפנמה לצורך שימוש במילים החדשות באופן יצירתי על ידי התלמיד.

הערה בנוגע לשמות הפעולה בספר

בשל העובדה שהבחנה בין שמות עצם לשמות פעולה לעתים אינה חד משמעית, בחרנו להביא שמות עצם שמשמשים כשמות פעולה כשלנגד עינינו עומדת טובת התלמידים.

תודות

ברצוננו להודות למורי היחידה להוראת עברית שניסו, בדקו, תיקנו והעירו הערות חכמות ומועילות וסייעו לנו במהלך כתיבת הספר, ובמיוחד לסמדר ברק ולאתן פנסקי על ההגה המוקפדת ועל ההערות החשובות.

תודה אחרונה לאיתי הומינר על האיורים היפים המלווים את הספר.

תרגיל 3

כתבו את הפעלים בבניין פיעל המופיעים בתרגיל 2 והשלימו את הזמנים האחרים, את שם הפועל ואת שם הפעולה.
(כשיש שם פעולה כתבו את הפועל בגוף שלישי יחיד - הוא)

שם הפעולה	שם הפועל	עתיד	הווה	עבר
בקלפ	אבקל	אבקל	אני אבקל	ביקלתי

תרגיל 4

א. כתבו את הפעלים **בהווה**.

אוניברסיטת תל אביב _____ (לפרסם) תכנית לימודים חדשה לתואר שני בפסיכולוגיה, ה _____
(לשלב) לימודים ועבודה מעשית. התכנית _____ (לאפשר) לתלמידים להכיר את אופי העבודה עוד לפני
שהם _____ (לסיים) את לימודיהם. כל תלמיד בתכנית _____ (לטפל) באנשים שאינם יכולים
לשלם עבור שירות פסיכולוגי, וכך התלמידים _____ (לנצל) את תקופת הלימודים להתנסות מקצועית.

ב. כתבו את הפעלים **בעבר**.

תכנית הלימודים שהאוניברסיטה _____ (לפרסם) בעבר לא _____ (לחבר) בין תחום הלימודים
לתחום העבודה. תלמידים ש _____ (לסיים) את הלימודים _____ (לדווח) שלא _____
(לקבל) ידע מעשי, ושהתואר לא _____ (לספק) להם כלים מתאימים להשתלבות בשוק העבודה.

ג. כתבו את הפעלים **בעתיד**.

תלמידים ומרצים בחוג לפסיכולוגיה מקווים שהתכנית החדשה _____ (לשפר) את יכולות התלמידים
בעתיד. עם זאת, ראש החוג לפסיכולוגיה הודיע כי לא _____ (לבטל) את התכנית הקודמת, ותלמידים
ש _____ (לוותר) על שילוב העבודה בתקופת הלימודים _____ (לקצר) את זמן הלימודים
לתואר, ו _____ (לסיים) מוקדם יותר מחבריהם הלומדים בתכנית החדשה.

ד. תלמידים מספרים:

תלמידה מהתכנית הישנה _____ (לתאר) את תקופת לימודיה:
 " _____ (לסיים) את הלימודים עם הרבה ידע תיאורטי, אך מכיוון שלא _____ (לטפל) באנשים
 ולא היה לי ניסיון מעשי, לא _____ (לקבל - סתמי) אותי לעבודה במקומות רבים".
 תלמיד מהתכנית החדשה _____ (לספר):

"אני בטוח שההחלטה ללמוד בתכנית החדשה _____ (לשפר) את הסיכויים שלי למצוא עבודה טובה,
 ו _____ (לאפשר) לי להשתלב בתחום במהירות. אני מאמין שכך אני _____ (לנצל) טוב יותר את
 הזמן. נכון שאני וחבריי _____ (לסיים) את הלימודים מאוחר יותר, אבל אני חושב שכך _____
 (לפתח) את יכולותינו ו _____ (לחזק) את הביטחון העצמי שלנו".

ה. האוניברסיטה מנסה לשווק את התכנית החדשה. כתבו את מודעת הפרסומת.
 השתמשו בפעלים האלה: לסיים, לשפר, לשלב, לטפל, לחזק, לפתח, לנצל

מרגילים לחסר לכם ידע מעלי?
 נוצים אסיים את המאמר עם ניסיון?
 בואו אלמוד התכנית החדשה!

תרגיל 5

אל תפחד / אהוד בנאי

אל תפחד
 אתה לא לבד.
 אם יחזור שוב רגע הפחד
 אבוא להושיט לך יד
 תמיד אהיה קרוב אליך
 לחבק במקרה שתרעד
 עכשיו פעמוני אזהרה
 מצלצלים בראשך
 אתה רוצה לשכוח
 להתחיל מהתחלה
 אז תאמין שאם קלקלת
 אתה יכול גם לתקן, כן, כן.
 אל תפחד
 אתה לא לבד.

אל תפחד
 אתה לא לבד.
 הייתה זו דקירה קטנה
 זעזוע פתאומי ומהיר,
 נכון, איבדת שליטה לרגע
 לא היית מספיק זהיר,
 ועכשיו פעמוני אזהרה
 מצלצלים בראשך
 אתה רוצה לשכוח
 להתחיל מהתחלה
 אז תאמין שאם קלקלת
 אתה יכול גם לתקן, כן, כן.